books2ebooks.eu

LAURENTIUS PETRI

Erke-biskoppen, m.m. Laurentii Petri den gamles Allwarsamma bref till konung Eric XIV, år 1570. Hemtadt ur gamla trowärdiga handlingar. Carlskrona, tryckt hos P.E. Flygare, 1828.

1828

books2ebooks.eu
Kungliga Biblioteket
National Library of Sweden

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!
Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

■ Få samma utseende och känsla som med originalet!
■ Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
■ *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
■ *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
*Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.
■ Villkor för användning: https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.
Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: https://search.books2ebooks.eu
Mer information finns tillgängliga via https://books2ebooks.eu boken.

PETRI, L.

Hist.
Sv.
8 XIV
(Poem)
a
1700-1529

Kongl. Biblioteket.
STOCKHOLM.
Historia.
Svensk.
Cp. 1 – C. IX.
(Br.)

Erke-Biskoppen, m. m.

Laurentii Petri

Den Gamles

Allwarsamma Bref

till

Konung Eric XIV,

år — 1570.

Hemtadt ur gamla trowärdiga Handlingar.

Carlskrona, tryckt hos P. E. Flygare,
1828.

Hist. St. Erik XIV (Bg) 1700-1829

Högborne Furste och Herre, Herr Erik, Sweriges, Göthes och Wendes Konung.

Det wärdes Eders Maj:t ihogkomma, att jag nu är en gammal man, snart mina 75 år, och har af denna förflutna tiden, 43 år, Erke-Biskop-Embetet här i Upsala föreståt med den flit och åhoga, att jag inför Domen, med Guds hjelp, will bestå; hwilket jag dock intet till någon åra och berömmelse, (det Gud känner) anförer, utan endast att Eders Maj:t dermed påminna, att jag i mina dagar mycket föreståt och utstått till Guds Namns ewiga åra. Jag har ock mycket ransakat i gamla historier, mest efter min salig Broders Mäster Olofs död, emedan han lemnat efter sig ett godt förråd af gamla handlingar, dem han i sin tid med mycken flit och möda, dock sig till föga fromma, uppletat. Men af allt som jag förfarit, sett och hört, samt läsit, har jag aldrig funnit något land kunna blifwa bestående, det så mycket äfwentyr lidet och af så margfaldiga synder flödat, som wårt fattiga Fädernesland, Swerige, i de närwarande och nästför-

slutne tider: ty på wantro, orättwisa, tyranni, oskyldigt blods utgjutelse och hordomslaster, måste ju alltid timelig olycka och ewig förbannelse följa. Eders Maj:t! liden att jag deßa rader skrifwer. Tålen att deßa gamla händer, som efter Eders Maj:ts Arfsrätt och samtelige Sweriges Ständers enhälliga beslut, satt kronan på Edert hufwud, och krönt Eders Maj:t till en mägtig Konung öfwer de stora Riken, Swea och Götha. Tillåter, säger jag, att de eder troligen warna för sådana och slike himmelskriande synder, som ofelbart och oundwikligen samla öfwer land och rike ett odrägligt syndastraff.

Eders Maj:ts saliga Herr Fader, hwilkens namn jag icke utan tårar nämner, höll mig ibland sina synnerliga wänner; befallte mig derföre åtskilliga gånger om året, (som Eders Maj:t bäst wet,) tillse med hwad framsteg Läromästaren i studier och bokliga konster E. M. underwiste och lärde: Förnam gång efter annan så märkeliga progeßer, att jag innerligen tackade Gud, som förunte en sådan Arf-Furste, till Scepter och Krona, i wårt Fädernesland uppfostras. Jag spådde också af sådana mär-

keliga tecken, att wårt rike skulle (då Gud behagade låta det af Eders Maj:t styras) bringas till sådan wälgång, att grannarne skulle sig deröfwer förundra, och fienderna med afundsfulla och förskräckta hjertan befrukta. Men, när nu tiden är inne, på hwilken min prophetia skulle blifwa fullbordad, har jag, och samtelige Sweriges barn med mig, contrarium förnummit. Hwarifrån denna olycka flyter, står lätteligen att sluta; ty, förutan underfåtarenas egna och grofwa synder och laster, wisar sig wantro, hordomslaster och oskyldigt blods utgjutelse, uti E. M. egna werk och handlingar, att snart ingen winkel och wrå är i landet, hwarest icke derom (så ibland högre som lägre) talat blifwer: ja, med sådana leda och förtreteliga ord, att de säga sig wilja tyrannens ok af axlarna skudda. Wantro är en moder, som ofelbart af sig föder ett förderfweligt kätteri; kätteri blifwer af wantro frambringadt, när satan bringar den sjelfkloka och klentrogna menniskan att annorledes förklara Guds ord, än det i sjelfwa bokstäfwerna lyder. När man intet läser den Heliga Skrift med rent och obesmittadt hjerta, tycker det wara sitt höga inbillade förstånd förnär skedt, att

man med förundran anser de mörka språken som gå utöfwer förnuftet, och dem sitt ringa förstånd tillskrifwer; hållandes den för olärd och okunnig Skriftens rätta uttolkare, som håller sig stadigt wid texten; intet betänkandes, att Skriften sig sjelf bäst förklarar, och att man intet annat bör söka och utransaka mer än oß är medgifwit, hwilket är öfwerdådighet, emedan Gud af sin blotta nåde hafwer oß det allsammans uppenbarat, som han wet wara oß nödigt till wår sjåls salighet.

Dömme nu Eders Maj:ts egit sammwete, om icke sådant har sig uti E. M:s werk och handlingar af mång stycke wisat. Uti hwad fara har icke nu gång efter annan wår rena Evangeliska Lära swäfwat, under Deonysii skadeliga förslag, dem jag icke utan Eder Maj:ts stora owilja mig uppsatt emot, och blifwit uti stora lag och samqwåm för en kättare, papist och skrymtare utskälder, som bemälte Deonysius förorsakade med sin fördömeliga lögn, som skulle jag för en stor summa penningar lofwat den påwiska stolen återställa den Swenska Nationen deß makt och wälde. Jag låter nu alla mina skrifter, ehuru de med föga förstånd äro

sammanskrifne, wittna om jag, att werkställa en så fördömelig synd, låter mig köpa för penningar. Nej! den förrådaren Judas är jag intet, som så will förråda Christi hjord; men jag will förmoda, att emedan Deonysius är död, lärer ock hans skadeliga förslag, religionsförändring angående, med Guds hjelp wara Eders Maj:t utur hågen: Den högste Guden förändre i deßa och dylika förehafwanden Konungens hjerta, att aldrig i eftertiden skrifwas må sådana ting i hans Regements tid händt. Jag är förwißad, att om den rena saliggörande tron, som är en gyllende kedja emellan Christum och en christen själ, får uti E. M. något rum, så måste ju wißerligen wantro wika, och med honom några flera grofwa laster, som E. M. påförde många sina undersåtare, som wäl hafwa sig bekant den okyskhet och hordoms-synd, som Konungen med sina lösaktiga konor dagligen föröfwar. Eders Maj:t påminner sig ock, att man både efter Guds och menniskolag är förpligtad att hålla sin kropp kysk och ren, intill deß man honom sina hustru öfwerandtwarder, den honom äga skall; ty med hwad skäl kan man begära ena rena Jungfru, när man besmitter sin egen kropp; hwarföre skall

den ena delen wara ren och den andra oren? Och fastän mig intet är owetterligt, att horeri skattas för en ringa synd af största delen i werlden, så måste dock E. M. hwar och en lagsens brott och öfwerträdelse, icke som den lättfärdiga werlden, utan som Gud henne aktar, hwilken Lagsens instiktare och domare är: Och igenom Paulom säger: håll dig ifrån horeri; han är ock den, som öfwer alla horkarlar fält denna förskräckliga domen: "Ingen horkarl skall Guds rike ärfwa": och igenom Johannis mun räknas horeri ibland de wederstyggligaste synder, uteslutandes dem, som detta bedrifwa ifrån det Himmelska Jerusalem. Betänk då Eders Maj:t hos sig sjelf, om en menniska må hålla det för ringa, som af Gud blifwer högt aktadt, och om en menniska skall blifwa fritt tillåtet, att göra det Gud så strängeligen förbudit.

Man må läsa alla werldsliga historier, skall man sällan finna någon beständig wältrefnad för den säden, som flutit af en okysk länd, eller i oäkta säng. Emedan oförgåteliga styggelser befläckade den högwise Salomon med sin stora och ojemförliga wishet, när hans kött

och blod bedrog honom till lösaktiga qwinnor, och beräknas honom hans synd till så mycket större fördömelse, som han war med större wishet framför andra begåfwad, wål wetande, att den som wet sin Herras wilja och intet gör derefter, han är wärdig dubbelt straff. Eders Maj:t förmanar jag derföre, å Guds wägnar, att den wishet glorwördigst i åminnelse Konung Gustaf med mycken möda och flit låtit E. M. lära, intet må wisa sig ofruktsamt i de stycken, som de bäst borde rönas, så framt Eders Maj:t will undwika den fördömelse, eljest alla horkarlar på Guds rättfärdiga domsdag oundwikligen öfwergå skall. Men då jag nämner den allsmäktige Gudens stränga och rättwisa dom, blir jag på E. M. wägnar helt förskräckt, wet ock intet huru swaras skall inför den rättfärdige Domaren. De ärlige Swenske Riddersmän, Herr Nils Sture, den E. M. sjelf dräpit, Herr Swen Sture, Herr Eric Sture, Herr Abram Gustafsson, hwilka efter Eders Maj:ts befallning uti sitt oskyldiga fångelse tyranneligen mördades, med sådan obetänksamhet, att dem intet tillstaddes först anamma Herrans Högwärdiga Nattward, och således bekomma sina synders förlåtelse, hwilket

war en fast ochristelig gerning, långt weder-styggligare än den tyrannen Kong Christierns war i Stockholm, hwilket jag så mycket bättre mins, som jag det sjelf med egna ögon fulle af förskräckelse ansåg; hade ock, så nära om-kommit i detta blodsbadet, med Mäster Olof, min salige broder, då han dristeliga talade och sig för tyrannen grufwade, wid det Biskoppen Mathias i Strengnäs så oskyldigt som alla andra den gången qvarterat, der icke en af tyrannens folk, Efwerst Lenst benämnd, Tysk till nationen, tagit oß i förswar, i det han haste-ligen ropade till bödelsknekterne, som hade oß wid håret gripet, och släpat till den som med swärdet till reds stod att oß afhugga, sägan-de: skona deße unge män, som icke äro swenske, utan tyskar, det han ock ej annat wiste, eme-dan wi med honom icke långt tillförene uti Wittenberg öfwat ett troligt umgänge: Deraf Guds outransakeliga wägar röntes, att wi så underligen, emot all förmodan, undsluppo ty-rannens händer. Eders Maj:ts gerning wid ofwannämnde swenske Herrars oskyldiga död och blods utgjutelse, räknas med rätta E. M. till större last; ty Kong Christiern war en Dansk, hwilket folkslag till Swea mannablod alltid

törstat, dock det aldrig med tapper hand utgjutit, utan fast ofta med list, swek och mäkta falskeligen. E. M. är en infödd Arf-Furste, som borde wara landsens Fader, och dem trognom och oskyldigom swenskom mannom biständig, sligt tyranniskt wäld och ofog att afböja. Här har Konungen utan all orsak gjort qwinnor wärnlösa, barn faderlösa, de ärlige Herrar lifslösa, sig sjelfwom och allom inländskom en styggelse, och utländskom och fiendom ett ätlöje. Hwad wiljen i swara den förtörnande Gudenom på den stränga domens dag, då de grofwa laster, som nu synas som små sandkorn, skola då blifwa som stora berg; och straffet således så mycket odrägligare, som Eders Majt till högre ständ och wäldo än andra menniskor på jorden warit upphögder. Man skall mera lyda Gud än menniskor, säger skriften. Hafwa derföre de, som efter E. M. befallning bemälte Herrar dödat, ett swårt answar och straff att förwänta; men fast odrägligare syndastraff står Konungen sjelf före, som det befallt, och hafwer fått swärdet i händerna att dermed styra sina undersåtare efter lag och rätt, och afwärja fienden, och ingalunda dermed sina onda lustar och begärelsers lystnad på sina un-

dersåtare skudda, hwilket är tyranners enda ändamål; ty såsom en from Konung håller före sin högsta åra och härlighet bestå deruti, att han med flit sitt embete efterkommer, bemödar sig att all god lag, till undersåtarenas wälfärd, må blifwa upprättad och wid magt hållen, och får uti deras lyckfaligbet, såsom en rätt naturlig fader, sin största förnöjelse, uti deras godwilliga hjertan sin högsta säkerhet, och aktar det allmänna bästa såsom sitt egit, ja, högre än sina egna begärelser och wällufter: Alltså menar en tyrann och omild, att hans högsta åra och största lyckfaligbet uti sina egna äregiriga lasters fyllnad består, och tänker att hans säkerhet består uti undersåtarenas twedräglighet och uppror; förordnar främmande och utlänningar till sina yppersta män, med dem han landet regera skall; bär till sina hemfödingar intet förtroende, utaf hwilka han de förnämsta och ädlaste med all flit eftertraktar att dräpa, mörda och på hwarjehanda sätt låta omkomma, af misstanka, som skulle de på en gång uppresa hufwudet och hämnas hans tyranniska Regemente. Då han sent omsider allt begynner ångra, blifwer hans ånger förwänd i förtwiflan och förtwiflan i raseri, under hwilket han

många ochristeliga befallningar utgifwer. Den eländiga hopen af hans undersåtare, som äro igenlefde till förtryck och undergång, hwilka befallningar hans utländske betjenter med sådan flit efterkomma, som skulle de af himmelen wara nedkomna, intet betraktandes, att wid sådana tilfällen skall, som sades, mera lyda Gud än menniskor. Konungen döms nu sjelf, om han såsom en mild, eller såsom en tyran regerat. Ett ondt och gnagande sammwetsqwal, lärer för Eders Majt framlägga ett långt och förskräckligt synda-register, derwid E. M. namn står uppteckнadt i de wederstyggligaste tyranners tal.

Wål ryser mitt kött och blod för att skrifwa deßa orden, af fruktan för min egen timeliga undergång och olycka, men emedan jag är af Guds Anda underwist, att åhörarenas blod skall på domedagen kräfjas utur lärarenas händer, fördristar jag mig intet af fruktan för denna swåra räkenskapen, lemna denna förmaningen ogjorder; jag räknar mig lyckſalig, om Johannes Döparens blodiga bila skall deßa gamla lemmar, för sanningens skull, i grafwen

nederlägga, för hwilken farliga gerning Gud dock E. M. nådeligen beware.

Jag protesterar inför Gud! och beropar mig på Eders Maj:ts egit sammwete, att detta intet är den första gång som jag Eders Maj:t sådana stycken föreställer, ändock jag föga ting dermed uträttat än löje och förakt åstadkommit; men om det med löje beständigt afslöper, lärer den osaliga ewigheten utwisa, der intet en sann ånger öfwer synderna och en tidig ommwändelse ifrån deras ondska, emellankommer. Ännu är nådenes dörr öppen, men timmen och stunden, på hwilken den tillslutas skall, är sannerligen owiß: Derföre i dag emedan i hören Herrans röst, så förhärder icke edor hjerta: här tilldrager sig i landet mång underlig händelser och tecken, dem Gud oß för ögonen wisa, på det wi oß måtte föreställa, att yxan är satt till roten på trädet, blygens icke för att bekänna synden för Gud och menniskor och att bedja dem om förlåtelse, hwilkas hjertan af sorg wilja försmäkta, på det att deras tårar ej må ropa we och förbannelse öfwer Konungen. David war ock Konung, men blygdes intet bekänna att han war en stor

syndare. Ebers Maj:t påminner sig hwad wi oß emellan talade, intet många timmar för det grufweliga mordet här i Upsala blef bedrifwit.

Jag sluter nu, med innerlig bön inför Gud, detta mitt rättsinta bref. Den högste Guden omwände Konungens hjerta ifrån fördömelsens wäg, på den wäg, som länder till himmelen, att då intet deßa trogna lärdomar och ömhjertade förmaningar måtte blifwa utsådde på ett fruktlöst hälleberg, som den Evangeliska parabellen lyder; men skulle annorlunda aflöpa, och dödsens dom för mig med detta brefwet tillbaka följa, skall jag wara hjertligt nöjd att jag lättat mitt samwete och friat min själ.

Far wäl!

Laurentius Petri,
Erke-Biskop i Upsala.

books2ebooks.eu

www.books2ebooks.eu

books2ebooks.eu

Kungliga Biblioteket

National Library of Sweden